

בס"ד

כל מה שנתן לנו השי"ת בעולם צריכים לשמש אך ורק למטרת קנין נצחי של עולם הבא!!!

« האם הרשעים הם באמת מאושרים כמו שזה נראה? »

נמצא לפי זה, שהרשעים כלל לא טוב להם בעולם הזה כפי שאולי היה נראה כלפי חוץ, כי הטוב לעומת הרע אינו נמדד כמה יש לאדם בפועל, אלא כמה נחסר לו, כי אדם שיש לו קצת, אבל אצלו זה נחשב להכל ולהרבה, חיי בפחות קושי ויסורין מזה שיש לו הרבה אבל רוצה עוד כפלים ושלש, כי השני אינו נהנה כלל ממה שיש לו, כמה מתייסר במה שאין לו. ולכן הרשעים שהם אף פעם אינם שבעים ורוצים תמיד עוד ועוד, הם הנחסרים הכי גדולים בעולם, והם חיים בהרבה יותר קושי מאדם אחר שאין לו כ"כ כמותו.

וזה מה שמסיים הכלי יקר דבריו, ומעתיק מדברי המדרש בזה"ל: **"במדרש רבה** (אסתר ג, יא) 'א"ר יצחק רשעים אין להם טובה בעוה"ז שנאמר וטוב לא יהיה לרשע (קהלת ה, ג), מתיבין (מקשים), והכתיב כטוב לב המלך ב"ן (אסתר א, י), א"ל, בטוב לא נאמר אלא כטוב, טובה ואינה טובה, אבל בישראל כתיב וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה (מלכים א' ה, יט), עכ"ל המדרש".

"וזה מסכים לדברינו, שהרשעים בכל הטובות הגדולות שהם מקבלים נראה להם טובה ואינה טובה, כאילו הם חסרים עדיין, אבל בצדיקים כתיב 'על כל הטובה', כי לעולם נראה להם שיש להם כל. על כן אמר יעקב כי חנני אלקים וכי יש לי כל", עכ"ל.

ונראה להוסיף ולהאיר את דברי הכלי יקר בהקדם מה שביאר הגאון **רבי משה פיינשטיין זצ"ל** (בספרו דרש משה), על מה שכתוב בתורה עם לְבַן גְרָתִי (בראשית לב, ה), ופירש"י 'גרתי, לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני הוה גביר לאחייך, שהרי לא נתקיימה ב'. ולכאור' תמוה, איך כפר יעקב אבינו בברכתו של אביו, שהוא בגדר נביאות, והרי זה מעיקרי האמונה להאמין בו, ויש ע"ז אפי' חיוב של היגר ולא יעבור.

ומיישב בזה"ל: "ונראה שהכוונה שאמר לו, שודאי נתקיימו, אבל רק לי שהייתי אצל לבן ולא למדתי ממעשיו, משום שהעיקר אצלי רק התורה ומצוות, ועניני הגשם צריך אני רק לקיום החיים שלא אצטרך לאחרים ושיהיה לי בריוח כל מה שאצטרך, וכדאמר יעקב יש לי כל, שפירש"י שהוא כדי סיפוקי, שייך שהברכות יתקיימו".

"אבל לפניך שכל החיים הם חיי עוה"ז ואינך מסתפק במה שיהיה לך כל צורךך, וכדאמר יש לי רב, שפירש"י הרבה יותר מכדי סיפוקו, ורצונו לבלוע כל העולם, כמאמר הגמ' במס' מגילה (י): 'אלמלי גרממיא של אדום הן יוצאין מחריבין כל העולם', הרי לא שייך שיתקיימו, כי אף אם יהיה לך ככל מה שבירך יצחק, לא יהיה לך קורת רוח, כיון שיש עוד יותר בעולם אצל אחרים, ולכן אין לך להקפיד כי אין רצונך בברכות אלו של יצחק", ע"כ.

וע"פ זה מבאר המהר"ל (בספר דרושות המהר"ל דרוש לשבת שובה) באופן פנימי את ענין השער שבעשיו ז"ל: "וז"ל, לכך היה יעקב איש חלק ועשו בעל שער, כי החלק אין בו תוספת על עצם נפשו כלל, אבל הוא עומד בעצמו

« מה ההבדל בין 'רב' ל'כל'? »

כתוב בפרשה ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אֶשֶׁר לְךָ וגו' קח נָא אֶת בְּרַכְתִּי אֲשֶׁר הָבֵאת לְךָ כִּי חֲנַנִי אֱלֹהִים וְכִי יֵשׁ לִי כֹל וַיַּפְצֵר בּוֹ וַיִּקַּח (בראשית לג, ט-יא). הנה כשנתבונן נראה שיסוד ההבדל בין יעקב לעשו טמון בהתייחסותם לעניני וקניני העולם הזה, זה אומר יש לי כל, וזה אומר יש לי רב, ויש להבין מה עומק השינוי ביניהם.

הכלי יקר מסביר את יסוד ההבדל בין הצדיק לרשע במחסורו, וז"ל: **"ויאמר עשו יש לי רב.** משמע רב אבל לא כל, ויעקב אמר כי חנני אלקים וכי יש לי כל. לפי שהרשעים אף על פי שיש להם כל כסף וזהב שבעולם מכל מקום נראה להם שעדיין הם חסרים, ויש להם רב אבל לא כל צרכם, לכך אמר עשו יש לי רב אבל לא כל, כי עדיין חסרים המה, יש בידו מנה מתאוה למאמים. והצדיקים בהיפך זה, כי אפילו אם יש מעט בידם הם מסתפקים בו ושמחים בחלקם, ונראה כאילו יש להם כל".

ובהמשך כותב בזה"ל: "ההזכיר לשון 'חנני', כי הצדיקים לעולם אינן תולין במעשיהם הטובים, וחושבים שכל הניתן להם חסד אל כל היום (תהלים נב, א) הוא, הנותן להם על צד החנינה, אבל הרשעים על הרוב הוא שהמה חושבים א"ע לצדיקים וחושבים שהכל ניתן להם על צד החיוב", עכ"ל.

עוד הביא שם הכלי יקר באריכות דברים, דזה הביאור בדברי שלמה המלך גם כל האדם אשר נתן לו האלקים עֶשֶׂר וּנְכָסִים וְהִשְׁלִיטוּ לְאָכַל מִמֶּנּוּ וְלִשְׂאֹת אֶת חֶלְקוֹ וְלִשְׂמַח בְּעִמְלּוֹ זֶה מִתַּת אֱלֹקִים הִיא (קהלת ה, יח), ואח"כ אמר איש אשר יתן לו האלקים עֶשֶׂר וּנְכָסִים וְכָבוֹד וְאִינְנוּ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִתְּנֶנּוּ וְלֹא יִשְׁלִיטֵנוּ הָאֱלֹקִים לְאָכַל מִמֶּנּוּ וגו' (קהלת ו, ב), וקשה למה הזכיר תחילה אשר נתן לו האלקים - לשון עבר, ואחר כך אמר אשר יתן לו האלקים - לשון הבא.

אלא, לפי שפסוק ראשון מדבר באיש צדיק, אשר לא יבקר בין רב למעט, כי אפילו במועט שבידו דומה לו כאילו כבר נתן לו האלקים את כל, ואיש כזה שליט על ממונו לעשות בו כרצונו והשליטו האלקים וגו'.

אבל פסוק שני מדבר ברשע רע, שלעולם אין כל העולם שווה לו די ספוקו כי לעולם הוא מבקש שיתן לו השי"ת עוד עושר ונכסים, ומבקש גם הכבוד המדומה המושג ע"י ריבוי העושר.

עוד הבדל יש, באיש טוב לפני האלקים אשר יימלט ובורח מן הכבוד על כן לא הזכיר הכבוד בראשון, משא"כ אח"כ הזכירו ברודפים אחר ריבוי הממון, אף ע"פ שבאמת אינו חסר לנפשו מכל אשר יתאוה ויש בידו די מחסורו, והוא על כל פנים יתאוה שיתן לו השי"ת עוד, וזה האיש רודף אחר הכבוד ג"כ.

ולכן, זה האיש האחרון, ודאי לא ישליטנו האלקים לאכול ממנו, כי ממנו שליט עליו אל כל אשר יחפוץ יטנו, אבל הוא אינו שליט על ממונו ועינו צרה בשלו, ויש לו שר הממונה עליו ולא יניחו לנגוע בממונו ליקח ממנו ולהוציאו לצדקה או לצרכו.

« איך יתכן מציאות של דרגה של 'הסתפקות במיעוט'?! »

ולפי, מובן האיך יתכן מה שאנו רואים שהצדיקים מסתפקים במועט, הלא כבר אמרו חז"ל (קהלת רבה א א) "אמר רבי יודן בשם רבי איבו, אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו, אלא אם יש לו מאה רוצה לעשותם מאתיים, ואם יש לו שתי מאות רוצה לעשותם ארבע מאות". וא"כ לכאורה הלא לא הוציאו חז"ל איש מן הכלל, והם לא נקטו בנוסח אין 'רשע' יוצא מן העולם, או אין 'עם הארץ' יוצא מן העולם, אלא אמרו אין אדם יוצא מן העולם, והלא הכל קרויים אדם, ואם כן, כיצד יוצאים הצדיקים מכלל זה, כיצד יתכן שיש בהם יכולת להסתפק במועט ולצאת מן העולם כאשר כל תאוותם בידיהם.

אולם לפי הנ"ל מובן, שהצדיקים יודעין מה שהקב"ה נותן לו העוה"ז זה רק כדי להגיע לעוה"ב, אבל מי שחושב שנכסיו הגשמיים הם קנייניו שלו, יש לו מנה, שנעשו בפועל כפיו ובכשרון מחשבתו, אדם שכזה, אשר חש עד עמקי הנפש את המנה הראשון, מתאוה ביתר שאת וביתר עוז למנה השני, וכן על זו הדרך, והם נקראו בפי חז"ל 'אם יש לו'.

משא"כ הצדיק יודע מודה ומכיר ביכולת בוראו, ויודע כי גם את המנה הראשון לא עשה בכוחו ובחילו הגדול, אלא הקב"ה חננו בו רק כדי לעשות מצות ומעשים טובים, אדם כזה אין בו תאוה למנה השני, כי זה לא נקרא אצלו 'יש לו', כי הוא יודע שאין זה ממון שלו, אלא הקב"ה נתן לו אותו כדי לעשות מצות ומעשים טובים, וכיון ש'אין לו כלום' בחייו, יכול הוא לצאת מן העולם בלא כלום.

וע"ז הדרך מבאר ג"כ הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (ח"ב דרש משה) את תשובת יעקב אבינו של 'יש לי כל, וז"ל: "החילוק בין יש לי כל לבין יש לי רב, נראה פשוט, שהמאמין בה' ובתורתו יודע שכל מה שיש לו הוא מה שנותן לו השי"ת, יודע שאין לו אף פרוטה יותר מכפי מה שצריך ולא פחות ממה שצריך. ולכן בין עני בין היותר עשיר צריך ליידיע, שיש לו כל סיפוקו. ואף שלדעתו ולפי צורך ב"ב אין צריך לעושר כזה, הרי יש דברים הרבה לעשות בעושר, להחזיק עניים ולהרביץ תורה ע"י יסוד ישיבות והרבה מוסדות צדקה וחסד, שבשביל זה נתן לו הקב"ה את העושר."

"אולם הרשע שאינו מאמין בה' ותורתו, חושב שבכוחו ועוצם ידו השיג העושר, ואם יש לו יותר מכדי צרכו נמצא שיש לו רב יותר, ואף אם נותן צדקה הוא כנותן משלו, ורובן אין נותנין צדקה מטעם זה, אף שיש לו רב, כי התאוה לרשעים הוא להרבות כסף אף שאין לו שום צורך בהם. ואף שיש לו זכות על מה שנתן לו הקב"ה, מ"מ ודאי נתן לו השי"ת כדי שיעשה בהם דברים טובים. אבל מכיון שהוא ענין בחירה בין האמונה ובין המעשים, בחר הרשע לעשות מה שרוצה בדברים בטלים ודברים אסורים, כדאמר בקרא וְכָסֶף הַרְבִּיתִי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לַפְעֵל (הושע ב, י), שאף שהשי"ת נתן מצד איזה זכות עושר להרשע, היה צריך לעשות בהם דברים טובים, ויענש על מה שלא עשה דברים טובים, וכ"ש על מה שעשה דברים רעים", עכ"ל.

היוצא לנו מכל הדברים הנ"ל, שכל מה שנותן הקב"ה לאדם, בין כוחות בין עושר הוא על מנת להרבות כבוד שמים בהם, וכל אחד יש לו ללמוד שאין הקב"ה נותן מותרות, ואם נראה לו שנתן לו מותרות הרי זה סימן שצריך להרבות לעשות בהם דברים טובים לתורה ולחסד, ולמטרה זו נתן לו השי"ת את 'יותרת הכבוד'.

זהו ההבדל בין עשו ליעקב אבינו, וזה מה שאמר לו יעקב לעשו בראותו את יעקב ואת כל קנייניו ורכושו, את בניו, את משפחתו, את שבטיו, ואת כל העוה"ז, שכל זה הוא למען העוה"ב, ואין באף דבר מכל שאתה רואה למטרת העולם הזה, לכן אין לעוה"ז שלי משום העוה"ז שלך.

בלי תוספת ובלי חסרון כלל. אבל עשו היה בעל שער, מפני שהשער יש בו תוספת, וחסרון השערות שהם גדלים תמיד למה שהם גדלים ולא שייך בהם השלמה כמו שהוא שייך אל הגוף החלק שהוא שלם בלי תוספת וחסרון וכו' עכ"ל.

« אין בידינו אלא מה שנצרך לנו להתקיים בעולם הזה! »

עוד כתוב בפרשת השבוע וַיִּתְרַצְצוּ הַבְּנִים בְּקִרְבָּה (בראשית כה, כב), ופירש"י 'דבר אחר, מתרוצצים זה עם זה, ומריבים בנחלת שני עולמות', עכ"ל. וכתב בספר הזכרון (לר"א בקראט ז"ל מגודלי ספרד בשנת תרס"ז), שהכוונה בזה, שהיו מריבין שכל אחד רצה את שני העולמות, דאלת"ה וכל אחד רצה רק עולם אחד, א"כ ממ"נ, אם יעקב רצה עוה"ז לבדו הרי גריעותא היא ליעקב, ואם עשו רצה עוה"ב לבדו מעליותא היא לעשו, וע"כ שרצו ב' עולמות, כלומר, שאין הפירוש שמריבתם מחמת שיעקב רצה עוה"ב ועשו רצה עוה"ז, ונוצר ויכוח והתנגדות ביניהם, אלא שניהם רצו בכל.

ובאמת כבר כתב המהר"ל כן (בפרשות תולדות ובספר נצח ישראל פט"ו) דמריבתם היתה על שני הנחלות, שכל אחד רצה גם עולם הזה וגם עולם הבא. וכן משמע מפשטות לשונו של חז"ל (בתנ"א זוטא י"ט ופרד"א פ"ה הובא בילקוט ש"כ"ה ק"א) המספרים על המריבה הזו, וז"ל:

"אמרו, כשהיו יעקב ועשו במעי אמן, א"ל יעקב לעשו, אחי שני עולמות לפנינו העוה"ז ועוה"ב, העוה"ז יש בו אכילה ושתייה ומשא ומתן לישא אשה ולהוליד בנים ובנות, אבל העוה"ב אין בו כל המדות הללו, רצונך טול אתה העוה"ז ואני אטול העוה"ב, שנאמר מְכַרְהָ כְּיוֹם אֶת בְּכֹרְתָךְ לִי (בראשית כה, לא), כאותו היום שהיו בבטן אמם. מיד כפר עשו בתחיית המתים שנאמר הִנֵּה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת (בראשית כה, לב). אותה שעה נטל עשו חלקו העוה"ז ויעקב נטל חלקו העוה"ב."

"וכשבא יעקב מבית לבן וראה לו עשו בנים ובנות עבדים ושפחות, א"ל, יעקב אחי, לא כך אמרת לי שתטול אתה עוה"ב ואני אטול העוה"ז, מנין לך כל הממון הזה שתשמח. אתה משמש מהעולם הזה כמותי. אמר לו הרכוש שנתן לי הקב"ה לשמשני בעולם הזה, שנאמר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עֶבְדְּךָ (בראשית לג, ה). באותה שעה האמיד עשו בדעתו, ואמר, העוה"ז שאין חלקו כך נתן לו הקב"ה שכרו, העוה"ב שהוא חלקו על אחת כמה וכמה."

"אמר לו עשו ליעקב, יעקב אחי, בא ונעשה שותפות אני ואתה, טול אתה העוה"ז והעוה"ב חצי ואני אטול העוה"ז והעוה"ב חצי, שנאמר וַיֹּאמֶר עֲשׂו אֲצִיגָה נָא עִמָּךְ מִן הָעֶם אֲשֶׁר אֲתִי (שם, טו). אמר לו יעקב לעשו, אֲדֹנָי יְדַע כִּי הַיְלָדִים רַכִּים (שם, יג), ואינם יכולין לעמוד ביסורין, שנאמר ודַּפְקוּם יוֹם אֶחָד וַמָּתוּ כָּל הַצֹּאן (שם), עכ"ל.

והנה מובא בשם החידושי הרי"ם זצ"ל (בספר ליקוטי יהודה) שמה שרצה יעקב גם את העוה"ז, הוא על מנת שיוכל לתקנו ולהעלות אף את הגשם ולקדשו. וכמו שאנו רואים בדברי חז"ל שאמר לו יעקב לעשו באופן מפורש שמה שהוא נהנה בעולם הזה זה רק מה שנצרך לו כדי להתקיים.

ועי' בסה"ק חתם סופר (פרשת חקת) שהביא בשם האלשיך הק', שאין לנו בעולמנו אלא הנצרך לעוה"ב. ועי' שם איך שמתבטא בזה"ל: "ח"ו אם אין לנו לב לדעת את ה' וישמן ישרון מרוב טובה, א"כ נחלת עוה"ז גזל היא בידינו".

נמצא דיש חילוק גדול בין עוה"ז של עשו לבין עוה"ז של יעקב, עשו יש לו נשים וילדים מפני תאוות עוה"ז שאינו יכול לוותר עליו, אבל אצל יעקב כל עניני עוה"ז הוא רק מצד עוה"ב כי כך ציוה הבורא יתברך, וזהו ויאמר הילדים אשר חנן אלקים את עבדיך.